

afb. 3. Generaal-majoor Johannes van den Bosch was de man achter de ambitieuze plannen van de landbouwkoloniën. (Drents Archief Assen, Maatschappij van Weldadigheid, Frederiksoord, inv.nr 0186)

van vijftien voet bij vijftien voet, dat wil zeggen viereneenhalve meter in het vierkant, die 'de haard' wordt genoemd, omdat er een open stookplaats is. Daarin kon met een pan worden gekookt. Een hedendaagse makelaar zou het huisje een 'éénkamerwoning met open keuken' noemen. Na enige maanden komt er een houten schuur aan de achterzijde van het huisje bij.

Bij dit eerste type koloniehoeve leidt een trappetje naar de zolder, waar twee bedsteden zijn gemaakt: één voor de ouders en één voor de kinderen. Bij de latere types zijn de bedsteden aan de woonkamer gekoppeld. Wie vandaag door Frederiksoord loopt, kan nog een reeks van die huisjes in hun oorspronkelijke staat zien, onder wegdenking van de dubbele beglazing en centrale verwarming.

En prompt begint ook het werk: de kolonie is geen vakantiecamp. De bedoeling is dat men

niet alleen de eigen kost bij elkaar scharrelt, maar ook de gedane investeringen terugverdient. Zodoende kan met het oorspronkelijk ingelegde geld weer een volgende kolonie worden gesticht. De man achter deze ambitieuze plannen is generaal-majoor Johannes van den Bosch. Achtendertig jaar, een *self-made* man, weduwnaar, charmeur, maar vooral een doener die van aanpakken weet, een wervelwind. 'Ik ben nimmer besluiteloos en draal nog minder.'

Een lezeres van mijn boek *De proefkolonie* noemt Van den Bosch 'een negentiende eeuwse variant op wat we tegenwoordig een ADHD-er zouden noemen'. Dat is misschien wel een beetje waar maar de *Volkskrant* schreef: 'Op de keper beschouwd verdient die man een monument'. En zo is het wel ongeveer: het ging niet altijd fijntjes en doordacht, maar Johannes van den Bosch probeerde tenminste wat tegen de armoede te doen.